

การกล่อมเกลາทางการเมืองที่นำไปสู่แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมือง เมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

The Political Socialization to Pattern Political Culture of Political Leader in the Northeastern Region

ชุกเกียรติ ฝาผลา¹, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ² และพรอัมรินทร์ พรหมเกิด³

Chukiat Phalapol, Piyaluk Potiwan and Pornamarin Promgird

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น³

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Khon Kean University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Chukiat_101@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาหน่วยหรือตัวแทนการกล่อมเกลາทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน ผู้นำทางการเมืองในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 คน และนักวิชาการและอาจารย์ทางรัฐศาสตร์ 10 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

*ได้รับบทความ: 16 สิงหาคม 2562; แก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 18 ธันวาคม 2562

Received: August 16, 2019; Revised: December 9, 2019; Accepted: December 18, 2019

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบผสมไม่อาจแยกเป็นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ คือ แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบความสอดคล้องมากที่สุด คือ แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม พบว่า วัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์และวัฒนธรรมเคารพผู้อาวุโสมีอิทธิพลมากทั้งในผู้นำทางการเมืองระดับชาติและผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น รองลงมา คือ แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า วัฒนธรรมพลเมืองที่นำไปสู่การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเริ่มมีอิทธิพลมากต่อผู้นำทางการเมืองรุ่นใหม่ทั้งในผู้นำทางการเมืองระดับชาติและผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น และน้อยที่สุด คือ แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม พบว่า ผู้นำทางการเมืองเป็นทั้งผู้ใช้วัฒนธรรมอำนาจนิยม และลักษณะการยอมจำนน การเชื่อฟัง การเคารพยอมตามผู้มีอำนาจเหนือกว่า ลักษณะเหล่านี้มีอิทธิพลน้อยลงในระบบสังคมไทยปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ข้อที่สองหน่วยหรือตัวแทนการกล่อมเกลາทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองมีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ 1) การสร้างบุคลิกภาพทางการเมืองจากการอบรมเลี้ยงดูของสถาบันครอบครัว 2) ความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา 3) การร่วมกิจกรรมทางสังคมและทางการเมืองจากการกระตุ้น จูงใจ และกดดันของกลุ่มเพื่อน 4) ส่งผลต่อการสร้างความเชื่อทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง ความคิดทางการเมืองจากการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน 5) ส่งผลต่อความเชื่อทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองและส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง; แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมือง; การกล่อมเกลาทางการเมือง

Abstract

The purpose of this study: 1) to study the political culture patterns of political leaders in the northeastern region; 2) to study units or agents the political socialization that affects the creation of political culture of Political leader in the Northeastern region the study in the area Nakhon Ratchasima province and Khon Kaen province the target groups in research and using qualitative research methods use the selection purposive sampling namely the group of key informants a total of 40 people the namely political leaders in Nakhon Ratchasima province 15 people the Namely political leaders in Khon

Kaen province 15 people the academic and political science professor 10 people the data collection methods and use in-depth interview method individually tools used for data collection by using the interview method as a tool to collect data.

The research found that: the political culture pattern of political leaders in the northeastern region has a mixed form, not one of them, especially the conservative political culture. Democratic political culture and popular political culture from the analysis of the data, the most consistent is the conservative political cultural pattern. It is found that the cultural, political, and cultural forms of respect for seniors have a great influence on both national political leaders and local political leaders, followed by cultural patterns. Democratic political found that the civic culture that led to the development of democracy began to have a great influence on the new political leaders in both national political leaders and local political leaders. and the least is the political power culture model, popular, found that the nature of surrender, obedience, respect for authority these characteristics have less influence on the current Thai social system.

The second objective, the unit or the political feuding agent that affects the political culture of the political leaders in the northeastern region, found that political upheaval had an effect on the culture as follows: 1) the creation of political personality From parenting of the family institution; 2) knowledge about democratic regime from promoting learning; 3) participation in social and political activities from motivation and pressure of peer groups; 4) affecting the creation of political beliefs political behavior political thought From receiving news from the media; 5) Affecting political beliefs political ideology and sent me to political behavior of political leaders.

Keywords: political culture; pattern political culture; political socialization

1. บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแนวคิดและเป็นลักษณะเฉพาะในการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคม ที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความก้าวหน้าของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม

โดยสร้างเป็นกฎเกณฑ์แบบแผน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังจนเป็นวิถีของสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมอุปนิสัย มารยาท ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมจนเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรม

ทางสังคมมีส่วนในการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมการเมืองที่มีรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่พฤติกรรมทางการเมืองมีการแสดงออกอย่างเด่นชัด ทั้งในรูปแบบของปรัชญา อุดมการณ์ ทศนคติและความเชื่อทางการเมืองการพัฒนาประชาธิปไตยจากประชาชนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยซึ่งจะเป็นฐานการสร้าง “วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย” ผ่านการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในระบบการเมือง โดยเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาททางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมือง ที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งจะช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมเอาไว้ หรือนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมทางการเมืองเดิม หรือก่อให้เกิดการก่อตัวของวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ขึ้นมา การกล่อมเกลาททางการเมือง เป็นวิธีการที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง อันได้แก่ ความรู้ ทศนคติ ปทัสถาน และค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ สมาชิกใหม่ของระบบการเมือง ซึ่งได้แก่เด็กๆ ก็จะต้องแสวงหารูปแบบความโน้มเอียงเรื่องเกี่ยวกับการเมืองใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา อันจะย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบการเมือง (Ketsuwan, 2010)

ดังนั้นในทุกสังคมการเมืองจะมีองค์ประกอบสำคัญอันเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม และความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่ม่ต่อระบบการเมือง หรือเรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมักเกี่ยวพันกับรูปแบบของระบบการเมืองอย่างชัดเจน ดังสังคมการเมืองที่มีรูปแบบของระบบประชาธิปไตย ก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยควบคู่ด้วย ในขณะที่สังคมการเมืองที่มีรูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ ก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการตามไปด้วย แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้ววัฒนธรรมทางการเมืองอาจมีลักษณะผสมผสานกันได้ก็ตามโดยทั่วไป พฤติกรรมทางการเมืองซึ่งก็คือการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองและมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของระบบการเมืองการปกครองของสังคมการเมือง โดยอาศัยการถ่ายทอดผ่านกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมือง (Political socialization) ที่ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้ทางการเมืองและแสดงออกถึงความต้องการต่างๆ ออกมา วัฒนธรรมทางการเมือง จึงเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่กำหนดบทบาท และพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในแต่ละสังคม และเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดลักษณะและรูปแบบของระบบการเมืองการปกครองในแต่ละสังคมแตกต่างกันอีกด้วย (Promgird, 2013)

นอกจากนั้น การกล่อมเกลาททางการเมืองยังอาจมีบทบาทช่วยสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ขึ้นมาเองก็ได้เช่นเดียวกัน เมื่อบริบท

ของสังคมการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง มีหน้าที่สำคัญที่สอดคล้องประสานกับวัฒนธรรมทางการเมือง และยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งก็คือ การสร้าง การเปลี่ยนแปลง การแก้ไข และการธำรงรักษาไว้ ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติต่อไป ดังนั้น การกล่อมเกลາทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้น รับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งๆ ไปใช้ เป็นวิธีการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตทางการเมืองว่าจะดำเนินหรือเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไร โดยมีหน่วยตัวแทนที่จะทำหน้าที่ให้การกล่อมเกลາทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ (Dawson & Prewitt, 1969) คือ 1) ครอบครัว 2) กลุ่มเพื่อน 3) ระบบการศึกษา โรงเรียน และการเรียนรู้ทางการเมือง และ 4) กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเองและสื่อสารมวลชน

สถาบันทางสังคมหน่วยตัวแทนของการกล่อมเกลາทางการเมืองมีวิธีการให้การกล่อมเกลາทางการเมืองกับบุคคลได้ใน 2 กรณี (Dawson & Prewitt, 1969) คือ การกล่อมเกลາทางการเมืองโดยทางอ้อม (Indirect Forms) ได้แก่ การแพร่กระจายระหว่างบุคคล (Interpersonal Transference) การมีโอกาสดูฝึกฝนบทบาท (Apprenticeship) และการเชื่อมโยงจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม (Generalization) และโดยทางตรง (Direct Forms) ได้แก่ การเลียนแบบหรือการเอาอย่าง (Imitation) การคาดการณ์บทบาทของตนเองในอนาคต (Anticipatory Socialization) การได้รับการศึกษาในเนื้อหาทางการเมือง (Political

Education) และการได้รับประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง (Political Experiences) (Phowangprasit, 2012) รูปแบบวิธีการกล่อมเกลาทางการเมืองดังกล่าวต้องทำผ่านหน่วยตัวแทน สำหรับเด็กสมาชิกของสังคมการเมือง แรกสุดคือ ครอบครัว ครอบครัวจึงมีผลต่อเด็กมากกว่าหน่วยอื่น ครอบครัวเป็นตัวแทนที่สำคัญในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่ใกล้ชิด มีผลโดยตรงต่อการกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองในวัยผู้ใหญ่ เป็นหน่วยสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพทางการเมือง นอกจากหน่วยครอบครัวก็ยังมี กลุ่มเพื่อน มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ในลักษณะของการมีฐานะที่เท่าเทียมกัน ส่วนโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทำหน้าที่ในด้านการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับ อันถือว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยตรง หน่วยตัวแทนที่สำคัญอีกคือ สื่อมวลชน เป็นตัวแทนที่สำคัญยิ่งในการกล่อมเกลาทางการเมืองในสังคมสมัยใหม่ โดยทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมือง วิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมือง หน่วยตัวแทนสุดท้ายคือ รัฐบาล เป็นหน่วยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่สำคัญ เพราะทุกอย่างที่รัฐบาลกระทำ จะทำให้ประชาชนเกิดปฏิกิริยาทั้งทางบวกและลบ รัฐบาลจึงต้องอธิบายสิ่งที่รัฐบาลกระทำเพื่อให้ประชาชนทราบและทำทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนสนับสนุน จะเห็นว่าหน่วยตัวแทนแต่ละหน่วยมีความสำคัญมากต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง

เมืองมีบทบาทในวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองของปัจเจกชนหรือกลุ่มคน มิได้เกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติแต่เป็นผลมาจากกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมืองโดยผ่านตัวแทน หรือหน่วยที่กำหนดหน้าที่ในการกล่อมเกลตาต่างๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และรัฐบาล นอกจากปัจเจกชนจะได้รับการกล่อมเกลาททางการเมืองโดยผ่านตัวแทนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว การกล่อมเกลายังเกิดจากประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงของบุคคลนั้นที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มการเมืองประเภทต่างๆ การมีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง และวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำที่มีความใกล้ชิดกับศูนย์กลางของอำนาจเป็นพิเศษและมีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจสูงกว่าสมาชิกคนอื่นในสังคมการเมือง ในขณะที่มวลชนและผู้นำทางการเมืองในกรอบบรรทัดฐานเดียวกันแต่ก็มีความแตกต่างกันระหว่างวัฒนธรรมย่อยของคนสองกลุ่มนี้ คือกลุ่มผู้นำและกลุ่มมวลชน Lucian W. Pye (1968) เห็นว่า ในทุกการเมืองมีข้อแตกต่างพื้นฐานระหว่างวัฒนธรรมของผู้ปกครอง หรือผู้กุมอำนาจและวัฒนธรรมของมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจ และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจทางการเมืองโดยปกติแล้วจะมีโลกทัศน์ทางการเมืองแตกต่างจากประชาชนที่ยังคงเป็นผู้เฝ้าดูการเมืองหรือมีบทบาทน้อย (Promgird, 2013)

กล่าวได้ว่าผู้นำทางการเมืองถือว่าเป็นสมาชิกของสังคมการเมืองอยู่ในระบบการเมืองจึง

ได้รับการกล่อมเกลาททางการเมืองจากหน่วยตัวแทนในรูปแบบต่างๆ เช่นเดียวกับสมาชิกสังคมการเมืองคนอื่นแต่ผู้นำทางการเมืองมีความเหนือกว่าพิเศษกว่าด้วยคุณสมบัติหลายด้าน ผู้นำเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจ มีบารมี ได้รับการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถพูดจูงใจให้คนคล้อยตามเชื่อตามผู้นำ และสามารถทำให้ผู้คนเดินตามหรือทำตามในสิ่งที่ผู้นำพยายามจะนำไปสู่ผลสำเร็จที่ดี ดังนั้นการที่ผู้นำทางการเมืองมีแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างไรจึงเป็นประเด็นศึกษาวิจัยที่สำคัญเพราะการแสดงออกทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง และบุคลิกทางการเมือง ก็คือภาพสะท้อนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่เกิดจากการกล่อมเกลาททางการเมืองที่ได้รับมาจากหน่วยตัวแทนทางสังคม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการกล่อมเกลาททางการเมืองที่นำไปสู่แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะผู้นำทางการเมืองมีความสำคัญมากมีบทบาทในการเป็นตัวแทนของประชาชน และต้องตัดสินใจเชิงนโยบายทางการเมืองนโยบายสาธารณะ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศและกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดขอนแก่น เพราะทั้งสองจังหวัดมีขนาดพื้นที่ใหญ่และจำนวนประชากรมากพร้อมทั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตได้มาก และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยใน

ประเด็นนี้อย่างรอบด้านโดยเฉพาะในกรอบเนื้อหา หน่วยหรือการกล่อมเกลาทางการเมืองผ่านหน่วย หรือตัวแทน ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่ม เพื่อน สื่อมวลชน สถาบันทางการเมือง มีผลต่อ วัฒนธรรมทางการเมืองคือ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ ของผู้นำทางการเมือง อันเป็น ผลสะท้อนจากการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อ การเข้าใจแบบแผนวัฒนธรรมการเมืองของผู้นำ ทางการเมือง ผู้วิจัยจึงสนใจใคร่ศึกษาเพื่อสร้างองค์ ความรู้ ต่อการเข้าใจแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมือง ของผู้นำทางการเมืองอย่างเป็นระบบผ่าน หน่วยหรือตัวแทนในการกล่อมเกลาทางการเมือง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาหน่วยหรือตัวแทนการ กล่อมเกลาทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองใน พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย สำหรับ ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 40 คน ซึ่งสามารถให้ข้อมูลได้ดีและมีความรู้เรื่อง การกล่อมเกลาทางการเมืองที่นำไปสู่แบบแผน วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งออกเป็น

3 กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำทางการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา จำนวน 15 คน ได้แก่ นักการเมือง ระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิก วุฒิสภา 5 คน และนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายก-รองนายก องค์การบริหารส่วนตำบล นายก-รองนายกเทศมนตรี และนายก-รองนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัด 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้นำทางการเมืองในจังหวัด ขอนแก่น จำนวน 15 คน ได้แก่ นักการเมืองระดับ ชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิก วุฒิสภา 5 คน และนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายก-รองนายก องค์การบริหารส่วนตำบล นายก-รองนายกเทศมนตรี และนายก-รองนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัด 10 คน

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการและอาจารย์ทาง รัฐศาสตร์ 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นส่วนหนึ่งในเครื่องมือ ที่สำคัญในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ แยกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพราะว่าวิจัย เชิงคุณภาพเป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ หรือความหมาย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า พฤติกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ของบุคคลนั้นถูก กำหนดพื้นฐานทางความคิดในด้านความเชื่อ หรือ การให้ความหมายต่อเรื่องนั้นๆ เป็นการยากที่จะ วัดในทางปริมาณ การได้มาซึ่งข้อมูลต้องอาศัย ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้วิจัย

ต้องเข้าไปสัมผัสพื้นที่วิจัย เก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวมทั้งต้องมีทักษะการสัมภาษณ์ การสังเกต การเขียนบันทึก ต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในหลากหลายรูปแบบ จึงจะช่วยให้เข้าถึงระบบคิดที่เป็นจริงของบุคคลได้อย่างลึกซึ้งจะทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพของปรากฏการณ์ได้อย่างแท้จริงและชัดเจน แบ่งวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและทบทวนงานวรรณกรรม จากเอกสารตำราวิชาการ วารสาร เอกสารบรรยายสรุป เอกสารคู่มือ ข้อมูลจากอิเล็กทรอนิกส์ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยแบบเชิงลึก เครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา

2.2 แบบสังเกตโดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล ซึ่งในการสังเกตการณ์นั้น ผู้วิจัยได้เข้าไปพักอาศัยกับกลุ่มเป้าหมายเป็นครั้งคราว และได้เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเข้าร่วมในเวทีสรุปบทเรียนที่ทางกลุ่มเป้าหมายได้จัดขึ้น

2.3 แบบบันทึก/เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนี้ประกอบการศึกษา เพื่อใช้บันทึกข้อมูลในภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบบันทึกเสียงเฉพาะ และใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพสำคัญเพื่อใช้ประกอบงานวิจัยขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

3.1 ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกดังนี้ 1) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Data Collection) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการทบทวนวรรณกรรม รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยค้นคว้าจาก หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการใช้วิธีการวิจัยในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสำรวจพื้นที่ (Field Observation) การสัมภาษณ์ (Interview Method) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยผ่านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้ศึกษาวิจัยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ (Interview Method) เน้นการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวทางในการเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถตอบคำถามการวิจัยหรือวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ เพื่อสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดวิเคราะห์ตาม

กลุ่มเนื้อหาสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดและงานวิจัยอื่นๆ ที่ได้มีการทบทวนได้เบื้องต้นการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยอาศัยการตีความ สรุปความที่ได้จากการจัดเวทีประชุม พร้อมทั้งรวบรวมวิธีการและประเด็นต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ไม่ได้แยกส่วนออกมาจากกระบวนการเก็บข้อมูล โดยผู้ศึกษาวิจัยได้มีการบันทึกข้อมูลจากการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาบันทึกในรูปแบบของการบันทึกจากภาคสนาม (Field Note) และนำไปแยกแยะตามหมวดหมู่และจัดแบ่งหัวข้อรวมไปถึงนำไปใช้ในการตรวจสอบและตั้งข้อสังเกตกับฐานข้อมูล เพื่อให้เกิดความเชื่อถือและอธิบายถึงความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 การจำแนกและการจัดระบบข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาความหลากหลายของปรากฏการณ์ แยกแยะองค์ประกอบของปรากฏการณ์และบริบทที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลทั้งข้อมูลบริบทและข้อมูลเอกสาร ที่มีความสลับซับซ้อนไว้อย่างเป็นระบบให้สามารถเข้าใจง่าย และมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

5. การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ซึ่งเป็นการบรรยายอธิบายข้อเท็จจริงตลอดจนได้นำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้เข้าใจถึงแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและการกล่อมเกลางานการเมืองที่นำไปสู่วัฒนธรรม

ทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อให้มีความกระชับและชัดเจนในการนำเสนอผู้วิจัยอาจมีการใช้ตารางภาพและแผนภูมิประกอบในการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบผสมไม่อาจแยกเป็นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้นำทางการเมืองมีแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองผสมผสาน 3 รูปแบบดังนี้

1. แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม พบว่า ปัจจุบันผู้นำทางการเมืองมีวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์มีลักษณะเป็นเครือข่ายเกี่ยวโยงกันบนพื้นฐานเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ เป็นทั้งผู้รับอุปถัมภ์และให้อุปถัมภ์ และผู้นำทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ตกอยู่ใต้การอุปถัมภ์ของทุนจากผู้มีอิทธิพลจากนักการเมืองและนายทุนของพรรคการเมืองระดับชาติ ทำให้ผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่นได้มีบทบาทเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ในการรักษาฐานคะแนนเสียงตนเองในเชิงพื้นที่และการขยายฐานคะแนนเสียงของตนเอง ส่วนผู้นำทางการเมืองระดับชาติก็มีลักษณะคล้ายกันโดยได้รับอุปถัมภ์จากนายทุนของพรรคการเมืองเช่นกัน และผู้นำทางการเมืองยังมีวัฒนธรรมเคารพผู้อาวุโส

โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองระดับชาติ ซึ่งอยู่ในระบบพรรคการเมืองต้องเคารพเกรงใจให้เกิดจริยธรรมสมาชิกพรรคการเมืองเก่าที่มีความอาวุโสเป็นผู้มีบารมีในพรรคการเมืองสามารถควบคุม ชี้นำสมาชิกพรรคการเมืองได้ ส่วนผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ตกอยู่ภายใต้ระบบผู้อาวุโสแบบพรรคการเมืองแต่ก็มีลักษณะการเคารพผู้อาวุโสในระบบสังคม

2. แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ผู้นำทางการเมืองระดับชาติและผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่นมีแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ การที่มีสำนักแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีสำนักแห่งการรักษากฎหมายและเคารพกฎกติกาของสังคม การมีจิตสาธารณะ การยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม รู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเริ่มมีอิทธิพลมากต่อผู้นำทางการเมืองรุ่นใหม่ทั้งในผู้นำทางการเมืองระดับชาติและผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น

3. แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม พบว่า ผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นทั้งผู้ใช้วัฒนธรรมอำนาจนิยม โดยการใช้อำนาจหรือแสดงอำนาจที่ตนมีเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่มีบารมีและสามารถพิชิตพาอาศัยได้ แต่ก็ตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมอำนาจนิยม ลักษณะการยอมจำนน การเชื่อฟัง การเคารพยอมตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าตามชนชั้นทางสังคมที่มี

อำนาจสูงกว่า ลักษณะเหล่านี้มีอิทธิพลน้อยลงในระบบสังคมไทยปัจจุบันเนื่องจากมักไม่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยกพักรับรองของสังคมด้วยเงื่อนไขการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า หน่วยหรือตัวแทนการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะดังนี้

1. ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่ออาชีพนักการเมืองของผู้นำทางการเมืองในหลายด้าน ครอบครัวญาติพี่น้องภรรยาสามีที่สนับสนุนผู้นำทางการเมืองในการให้กำลังใจ ร่วมลงพื้นที่หาเสียง ร่วมกิจกรรมสังคมสร้างภาพลักษณ์ครอบครัวที่สมบูรณ์ ปัจจัยความสำเร็จอย่างหนึ่งของผู้นำทางการเมืองคือครอบครัวที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน และสถาบันครอบครัวยังทำหน้าที่กล่อมเกลารวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูในช่วงวัยเด็กและสร้างบุคลิกภาพทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

2. ผู้นำทางการเมืองมีความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา จากการวิจัยส่วนมากผู้นำทางการเมืองสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ตรงกับสายอาชีพนักการเมืองทำให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักการระบอบการปกครองประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมต่างๆของสถาบันการศึกษา สโมสรนักศึกษา สถานศึกษา การออกค่ายพัฒนาสังคมลงพื้นที่ชุมชน ส่งผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองการเคารพสิทธิเสรีภาพ เชื่อในความเสมอภาคเคารพเสียงข้างมาก

3. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลและส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง เพราะการร่วมกิจกรรมทางสังคมและทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองเกิดจากการกระตุ้น จูงใจ และกดดันของกลุ่มเพื่อน และกลุ่มเพื่อนมีลักษณะความสัมพันธ์ที่เสมอภาคและใกล้ชิดกับผู้นำทางการเมืองซึ่งมีแนวโน้มที่จะรับเอาทัศนคติและแนวความคิดจากกลุ่มเพื่อน และการให้คำปรึกษาให้กำลังใจสนับสนุนการสร้างเครือข่ายทางการเมือง เป็นห้วกะแนนร่วมทั้งช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง กลุ่มเพื่อนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองและความสำเร็จทางการเมืองอย่างหนึ่ง

4. สื่อมวลชนส่งผลต่อการสร้างความเชื่อทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง ความคิดทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง จากการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้นำทางการเมือง ปัจจุบันที่เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนามากทำให้เกิดการรับข่าวสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สื่อมวลชนมีอำนาจและมีบทบาทมาก ผู้นำทางการเมืองสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและประเมินสถานการณ์ ประเมินปรากฏการณ์ทางการเมืองนำไปสู่ความเชื่อทางการเมือง และการตัดสินใจทางการเมือง

5. รัฐบาลหรือสถาบันทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองโดยการใช้วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจของชนชั้นผู้ปกครองในการควบคุมทัศนคติและครอบงำผ่านอุดมการณ์วัฒนธรรมรูปแบบใดที่เป็นประโยชน์

สนับสนุนต่ออำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองก็เกิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมเพื่อทำให้โดดเด่นมีคุณค่าทางสังคมและใช้วัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตัวเองจากลักษณะดังกล่าวทำให้ส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในเชิงความเชื่อทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองและส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมือง

5. ข้อเสนอแนะ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมืองและระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทย เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคมควรได้รับการส่งเสริมให้ประชาชนมีวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองถ้าผู้นำทางการเมืองมีบุคลิกภาพทางการเมือง มีทัศนคติมีอุดมการณ์ไม่เป็นประชาธิปไตย ก็เป็นการยากที่ระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงมีเสถียรภาพในการพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ ดังนั้นควรวิจัยพัฒนาปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่ผู้นำทางการเมืองและประชาชน

2. การกล่อมเกลางานทางการเมืองของหน่วยหรือตัวแทน คือ สถาบันครอบครัว โรงเรียน และสถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชนและรัฐบาล มีความสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นต้องอาศัยกระบวนการอบรมปลูกฝังหล่อหลอมกล่อมเกล่า ทั้งค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติ จากสถาบันหลักที่สำคัญในสังคม

เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย จนเกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความเหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ตามวิถีประชาธิปไตย ดังนั้น จะต้องพัฒนาบทบาทหน้าที่ของหน่วยหรือตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการ

กล่อมเกลາทางการเมืองแก่สมาชิกในสังคมทั้งต่อ ผู้นำทางการเมืองและประชาชน ในลักษณะการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมประชาธิปไตย สร้างและพัฒนา แนวคิด ความเชื่อ ความรู้ บุคลิกภาพทางการเมือง แบบประชาธิปไตย เพื่อการพัฒนาประชาชนให้มี ความรู้และวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย

References

- Dawson, Rich, E. and Prewitt, Kenneth. (1969). *Political Socialization*. Boston : Little Brown and company.
- Ketsuwan, R. (2010). *Political Science*. 4th edition. Bangkok : BoPhit Printing.
- Phowangprasit, P. (2012). Agency and Process Political Socialization of Thai People. *Academic journal Far Eastern University*, 8(2).
- Promgird, P. (2013). *Political sociology*. Khon Kean : Khon Kean University Printing.
- Pye, Lucian, W. (1968). *Political Culture International Encyclopedia of the Social Sciences*. n.p.